

РЕЦЕНЗИЯ

Рецензент: проф. д-р Ваня Куздова Банабакова,

Национален военен университет „Васил Левски”

Автор на дисертационния труд: Пламен Йорданов Панталеев

Тема на дисертационния труд: Неопределеност на бизнес средата и енергийна устойчивост

I. Общо представяне на дисертационния труд:

Представеният дисертационен труд е насочен към изключително актуалната в последните години проблематика, свързана с необходимостта от изследване на бизнес средата поради нейната неопределеност и променливост и на тази основа стремеж към постигане на по-голяма степен на устойчивост, в това число енергийна устойчивост.

Дисертационният труд е разработен в общ обем от 205 страници и включва увод, три глави, заключение, списък с използвана литература и приложения.

Използваната литература при разработване на дисертационния труд включва 102 източника на български, руски и английски език, които представляват публикации на водещи автори в областта в чужбина и у нас, законови и други документи и интернет източници - 8.

С цел постигане на по-голяма нагледност на представените изследвания в дисертационния труд са включени голям брой фигури – 17, схеми - 4 и таблици - 29.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд.

В увода е обоснована актуалността на темата, която се определя от наличието на следните предпоставки: в условията на динамично променящата се среда, все повече се утвърждава значението на технологиите, влияещи върху енергийната устойчивост; за да бъдат конкурентоспособни и да оцеляват в динамична среда, организациите трябва да насочат своите усилия върху иновативните технологии, управлението на риска и справяне с неопределеността на бизнес средата, в която оперират; на тази основа се налагат промени във всички области на управление на организациите; основно направление за постигане на устойчивост е ориентацията към енергийната устойчивост; въвеждането и управлението на енергоспестяващи технологии е основа за постигане на енергийна устойчивост и съответно енергийна ефективност и други.

Актуалността и значимостта на настоящето изследване се определя от необходимостта от прилагане на нови модели за постигане на енергийна

устойчивост и енергийна ефективност с цел намаляване на разходите за единица продукция, успешно управление (намаляване) на рисковете и адекватно справяне с неопределеността в съответната бизнес среда.

Такъв модел се явява разработения и апробиран от автора на дисертационния труд интегративен модел за внедряване и управление на енергоспестяващи технологии.

Решаването на предизвикателствата и проблемите в тази насока налагат необходимостта от цялостно научно изследване с научноприложен характер, каквото се явява представения дисертационен труд.

Съдържанието на дисертационния труд напълно отговаря на неговата тема.

Разработеният дисертационен труд е лично дело Пламен Йорданов Панталеев, тъй като той изследва възможностите за постигане на енергийна устойчивост и респективно енергийна ефективност в предприятията от дървообработващата и мебелната промишленост, което не е обект на масови научни изследвания от други автори.

Темата на дисертационния труд е с новаторски характер, както и самата разработка, което е едно от най-важните достойнства на труда.

В настоящия дисертационен труд, основният приносен момент е изследването на енергийната ефективност като част от енергийната устойчивост. В понятието енергийна устойчивост, според автора на дисертационния труд, са включени много и различни компоненти. В дисертационния труд се изследва енергийната ефективност и нейното постигане, чрез различни методи и начини като малкоотпадни и безотпадни технологии, намаляване на риска и опознаване на бизнес средата. Всички тези компоненти са взаимно свързани и необходими за постигането на енергийната ефективност.

Прави впечатление стила на автора на дисертационния труд, който се отличава с високо научно ниво, точност и практическа приложимост. От изложението ясно личи авторската позиция и мнение.

Обектът, предмета, научноизследователската цел, задачи и теза на дисертационния труд са дефинирани точно и ясно.

Обект на изследване в дисертационния труд са възможностите за внедряване и управление на енергоспестяващи технологии в организации с дървопреработвателна и мебелна дейност.

Предмет на изследването са методологическите и практико-приложните аспекти на енергоспестяващи технологии и управлението на риска, неопределеността и бизнес средата.

Основна цел на настоящото изследване е да се предложи модел за внедряване и управление на енергоспестяващи технологии (ЕСТ), чрез който ще се повиши енергийната устойчивост и ще се намали неопределеността на бизнес средата.

За изпълнение на поставената цел са формулирани **четири научноизследователски задачи:**

- Изследване на теорията, свързана с енергоспестяващите технологии, управлението на риска, неопределеността и бизнес средата.
- Представяне на интегративен модел за внедряване и управление на енергоспестяващи технологии, включващ анализ на средата, управление на риска и намаляване на неопределеността.
- Разработване на методическа последователност за внедряването и управлението на енергоспестяващи технологии в организациите.
- Апробиране на методиката в реална среда.

Основната научноизследователска теза е, че непрекъснатото изучаване и анализиране на бизнес средата води до намаляване на неопределеността и влияе върху енергийната устойчивост на организацията. Научноизследователската теза е пряко свързана със съществуващите проблеми на организациите при управлението на риска и възможностите за внедряване на енергоспестяващи технологии и постигане на енергийна ефективност.

При изследването на проблемите, изпълнението на поставените в дисертационния труд цел и задачи и доказване на научноизследователската теза са използвани редица съвременни научни подходи и методи като системен подход, аналитичен подход, проучване на трудовете на водещи в областта автори, проучване на добрите практики в световен мащаб и в страната, сравнителен анализ, критичен анализ, емпирични методи като анкета, интервю и наблюдение, логически методи като индукция, дедукция, анализ и синтез, статистически анализ и други. Обработката и анализът на получените резултати са извършени с помощта на пакет от приложни програми и платформата „Qualtrics”.

Предложената в дисертационния труд методика за приложение на разработения от автора на дисертационния труд интегративен модел за внедряване и управление на енергоспестяващи технологии, включващ анализ на средата, управление на риска и намаляване на неопределеността е апробирана в реална среда. Емпиричното изследване има за цел получаване на резултати, които да определят степента на развитие на енергоспестяващите технологии и нагласата и потенциала на организациите за внедряването и управлението им.

В първа глава на дисертационния труд е направен научнотеоретичен, сравнителен и критичен анализ на теоретичните постановки в областта на управлението на бизнес средата, управлението на рисковете, произтичащи от бизнес средата и от вътрешни за организацията фактори и теоретичните възгледи за енергийната устойчивост в съвременни условия. Дефиниран е понятийния апарат, свързан с бизнес средата и управлението на риска в конкретна бизнес среда. Авторът на дисертационния труд формулира трети етап от развитието на бизнес средата. Изведени са научно-теоретичните постановки, свързани с устойчивото развитие на организациите и са дефинирани понятията енергийната устойчивост и енергийна ефективност като основен елементи на устойчивото развитие.

В края на първа глава са формулирани изводи и обобщения.

Втора глава представя резултатите от направено проучване, насочено към необходимостта от разработване на интегративен модел за внедряване и управление на енергоспестяващи технологии. На основата на проучването е доказана необходимостта от разработване и прилагане на такъв модел. На тази основа, авторът на дисертационния труд представя разработения от него модел, който включва следните етапи: подготвителен етап; анализ и диагностика на бизнес средата; изграждане, внедряване и управление на енергоспестяващи технологии; и последен етап – оценка на резултатите.

В края на втора глава са формулирани задълбочени изводи.

В трета глава е направена апробация на разработения от автора на дисертационния труд интегративен модел за внедряване и управление на енергоспестяващи технологии. На основата на изследваните и открити характеристики на конкретни предприятия и тенденциите в развитието на сектора, свързан с дървопреработвателните предприятия и предприятията за производство на мебели, авторът на дисертационния труд е разработил методика за прилагане на интегративния модел за внедряване и управление на енергоспестяващи технологии в реална среда. На тази основа е проведено проучване, с което е апробирана приложимостта на интегративния модел.

В края на трета глава са формулирани задълбочени изводи от проведеното анкетно проучване, които основно са насочени към очертаващите се тенденции и проблеми в изследваната проблематика, а именно: организациите, занимаващи се с дървопреработвателна и мебелна дейност търсят нови технологии за повишаване на енергийната ефективност; интегративният модел за внедряване и управление на енергоспестяващи технологии дава възможност да се избере най-благоприятната технология с минимален риск и ниска степен на неопределеност; изследваните организации показват желание да приложат интегративния модел в реална работна среда, и ако не въведат енергоспестяваща технология, то биха използвали модела за намаляване на риска и неопределеността на бизнес средата, в която се намират към момента; липсва извършване на диагностика и мониторинг на организациите, което води до рискове; целесъобразно е да се използват услугите на консултант специалист в областта на риска и неговото управление във всички от проучените предприятия.

Направените изводи са със сериозна научно-приложна значимост.

Получените резултати показват, че поставените цел и научно-изследователски задачи са цялостно постигнати като първа глава решава първа научно-изследователска задача, втора глава е решена с втора научно-изследователска задача, а трета глава решава трета и четвърта научно-изследователски задачи. Заложената теза е доказана на основата на задълбочени емпирични проучвания и анализи, основани на сериозен статистически инструментариум.

Дисертационният труд се отличава с: последователност и логичност на изложението; отлично владение на терминологията по разглежданата проблематика; прилагане на подходящи методи за проучване и анализ; използване на сериозна база от емпирични данни; задълбочени проучвания и интерпретиране на резултатите; разработване и апробиране на иновативен модел за внедряване и управление на енергоспестяващи технологии с цел намаляване на риска и неопределеността на бизнес средата.

Авторефератът към дисертационния труд е разработен съобразно изискванията. Той е в обем от 47 страници и включва обосноваване на актуалността на разглежданата проблематика, структура на дисертационния труд, представяне на изследванията в отделните глави, задълбочени изводи, заключение, научните и научноприложни приноси и списък с публикациите по темата на дисертационния труд.

В автореферата вярно и точно са отразени основните научнотеоретични и изследователски постановки на дисертационния труд. В синтезиран вид са представени резултатите от статистическите анализи и направените предложения. Авторефератът коректно отразява научните и научноприложни резултати на дисертационния труд.

Авторът Пламен Йорданов Панталеев е представила 11 научни публикации по темата на дисертационния труд, от които 1 студия, 3 научни статии и 7 научни доклади. От представените публикации 9 са самостоятелни и 2 – в съавторство. Една от представените научни публикации е на руски език и е публикувана в чужбина.

Представените публикации като брой и вид отговарят на минималните национални изисквания за придобиване на ОНС „Доктор“.

Научните публикации са лично дело на автора на дисертационния труд, тъй като отразяват основните научни и научно-приложни резултати на дисертационния труд.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд.
Приемам формулираните от автора на дисертационния труд приноси. Представеният дисертационен труд е с ясно изразени **научни и научно-приложни приноси.**

Като най-значими се открояват следните **научни приноси:**

- На основата на научнотеоретичен, сравнителен и критичен анализ на водещите автори у нас и в чужбина, на концептуалните основи на стратегическото управление са конкретизирани и доразвити дефинициите на основните понятия „неопределеност“, „бизнес среда“ и „бизнес риск“.
- Дообогатена и доразвита е теорията за устойчивото развитие в теоретико-приложен план, насочен към енергийната устойчивост и респективно енергийната ефективност.

Като най-значими се открояват следните **научноприложни приноси.**

- Разработен е и апробиран интегративен модел за внедряване и управление на енергоспестяващи технологии, конкретизиран за предприятия в сферата на дървопреработването и мебелното производство.
- Проведено е мащабно емпирично изследване, чрез анкета, на предприятия от дървообработващата и мебелната промишленост, на основата на което е направен анализ и оценка на състоянието на организациите и са формулирани изводи и препоръки, насочени към възможностите за управление на риска и постигане на по-голяма степен на устойчивост, респективно енергийна устойчивост и енергийна ефективност.
- В рамките на предложениния интегративен модел за внедряване и управление на енергоспестяващи технологии е разработен и апробиран алгоритъм, който дава възможност за внедряване на модела в реална работна среда.

Така формулираните приноси приемат като значими за науката и практиката. Те са резултат на последователната и целенасочена научноизследователска дейност на автора на дисертационния труд.

Най-важният приносен момент на настоящия дисертационен труд е разработването и апробирането на интегративен модел за внедряване и управление на енергоспестяващи технологии и алгоритъм за неговото приложение в реална среда, който според изследванията на автора на дисертационния труд ще спомогне за постигането на по-голяма степен на енергийна устойчивост и енергийна ефективност в сферата на дървообработването и мебелната промишленост.

На основата на задълбоченото запознаване с дисертационния труд, публикациите към него и научните разработки в тази област може да се направи извода, че научните и научно-приложни приноси на дисертационния труд са изцяло дело на автора.

IV. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд.

Дисертационният труд отговаря на изискванията за такъв вид научен труд и аз нямам критични бележки към него.

Като пожелания и препоръка към бъдещата научноизследователска работа на автора са продължаване на изследванията по настоящата актуална и значима проблематика. Препоръката ми е автора на дисертационния труд да публикува научните и научноприложните резултати от изследването и дадените препоръки и предложениния под формата на монографичен труд, за да може да ги популяризира. Убедена съм, че предложениния интегративен модел за внедряване и управление на енергоспестяващи технологии и методиката за неговото прилагане ще бъдат изключително полезни не само за предприятията от дървообработващата и мебелната промишленост, но и за други стопански сектори. Препоръчвам на автора на дисертационния труд да разшири

публикационната си дейност в чужбина, защото смятам, че към неговите научни изследвания и резултати ще има интерес от научните среди.

Въпроси:

1. Има ли възможности по линия на проекти към ЕС да се финансира внедряването на енергоспестяващи технологии в изследваните предприятия?
2. В изследваните предприятия осъзнава ли се необходимостта от ползването на услугите на консултант по анализ на бизнес средата, управление на риска и внедряване на предложения от автора интегративен модел за внедряване и управление на енергоспестяващи технологии?

V. Обобщено заключение и становище.

Дисертационният труд на тема „Неопределеност на бизнес средата и енергийна устойчивост” представлява напълно завършен научен труд и съдържа задълбочени изследвания на поставените проблеми. Дисертационният труд на Пламен Йорданов Панталеев отговаря напълно на изискванията на Закона за развитие на академичния състав, Правилника за негово прилагане и минималните национални изисквания за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“.

Давам положителна оценка на дисертационния труд на Пламен Йорданов Панталеев на тема „Неопределеност на бизнес средата и енергийна устойчивост” и предлагам на уважаемите членове на научното жури на Пламен Йорданов Панталеев да бъде присъдена образователна и научна степен „Доктор“ по професионално направление 3.7. Администрация и управление, научна специалност „Социално управление“.

Рецензент:

/проф. д-р Ваня Банабакова/

08. 08. 2019 г.